

P R A E F A T I O.

& animi perturbationes, ira, auaritia, dolore, vindicta, & alijs morbis à recto se abripi finétes qui non amplius reges, sed gigantes appellari merentur, eò, quòd potentiam suam non ratione, sed manibus suis dimetiantur. Sunt verò & sub ipsis regibus consiliarij, non rarò, qui prætextu iustitiæ, regum manibus abutuntur, atq; eas longè lateq; , tanquam harpagonas extendunt, ad ea, volunt, domum suam conuerrenda, atq; rapienda, eaq; de causa meritò gigantes nuncupandi, atq; Regibus ac populo pestilentes, eò, quòd horum culpa, maxima frequenter imperia, summas perpetiantur calamitates, & nonnunquam etiam supremam euerfionem.

De tali Urbium & Rerum publico statu Saluianus Massiliensis, vir sanctus, inter multa alia sic scribit. Tunc, quid aliud est dignitas sublimium, quàm proscriptio ciuitatum; Aut, quid aliud superiorum præfectura, quàm præda. Nulla siquidem maior pauper colorum est depolatio, quàm talis potestas. Tunc honor à paucis emitur, vt subditorum vastatione soluat, reddunt miseridgnitatum precia, quas non emunt, commercia nesciunt, & solutionem sciunt. Vt pauci illustrentur, subditi depauperantur, vniushonor multorum excidium est. Nam illud latrocinium an scelus, quis dignè eloqui possit, quòd, cum Romana Respub. vel iam mortua, vel certè extremum spiritum agès, in ea parte, qua ahuc viuere videbatur, tributorum vinculis, quasi pædonum manibus stragulata moriatur. Tunc plurimi proscribuntur à paucis, quibus exactio publica, peculiaris est præda, qui fiscalis debitos titulos faciunt quæstus esse priuatos. Tunc in municipijs, vicis, ac vrbibus quot sunt Curiales, tot sunt tyràni, qui exactiois publicæ nomen, in quæstus proprij emolumenta vertunt, & indictiones tributarias, prædas suas faciunt. Tunc decernunt potètes, quòd soluant pauperes, decernit gratia diuitù, quòd pendat turba miserorum. Atq; hæc quidem Saluianus, hætenus, qui etiam in tantà sæuitiam Romanorum exactioes procedere asserit, vt multi subditorum, & non obscuris natalibus editi, & liberaliter instituti, ad hostes confugiant, ne persequutionis publicæ afflictione moriantur, quæretes scilicet apud barbaros Romanam humanitatem, quia apud Romanos barbaram inhumanitatem ferre non possunt. Et quamuis ab ijs, ad quos confugiunt, discrepent ritu, discrepent lingua, malunt tamen in barbaris pati cultum dissimilem, quàm in Romanis iustitiam sequentem. Subditis sanè grauissimum est, auctore Platone, huiusmodi canes à pastoribus nutrir, auxilio futuris ad gregis custodiam, & eius saluti inuigilatur os, qui aut famis, aut prauæ cuiuspiam consuetudinis intemperantia, immaniter in gregem sæuiant, vt lupi. Quemadmodum Tiberio, Dalmatarum dux Bato, defectionis causam suscitanti, respondit, culpam in ipsos Romanos deriuans, quòd ad gregis custodiam, non canes, pastores, sed, lupos mitterent.

Alteram diximus inclinantis Reipub. causam, quando Princeps, ob considerationes & causas priuatas, in exteris & peregrinis gentibus, in cœtum suorum ciuium recipiendis, nimis est facilis, quorum mores, & religio non conueniunt, vnde mentium & animorum sauerfio nascitur, ex qua deinde turbæ & factiones emergunt; quæ tunc maximè augentur, quando exteri in communionem & societates ciuium admissi, indigenarum multos ad se pertrahunt, ad officia & dignitates aspirant, cœtus & congregationes separatas, contra iuris ciuilis dispositionem instituunt, & legitimo Magistratui, negotia mouent, vt difficilius deinde ab instituto, vel loco pellantur, quàm ante non admissi fuissent. Certè, constantes, & cordati in Reipub. ciues, magnas ob causas, talium cohabitationem improbant. vt, qui non ignorent, noxias in Reipubl. mutationes, morum & vitæ corruptelas, per exterarum gentium cohabitationem, in vulgus, ad nouitates propensum, introduci. Hinc, non sine causa Romani, florente Reipub. curarunt, vt, quas imperio, iuxtaque potestati nationes subiecissent, illæ sermonem latinum in primis addiscerent, quò non tam ad propagationem nominis Romani spectarunt, quàm, vt hoc sermonis vinculo, in quo, ad societatem ineundam, non minima vis est, ad vniõnem alstringeretur. Lacedemonij & Thebani, legibus Lycurgi addicti, ciuitatis ius, vrbisque vsum peregrinis interdixerunt: eosq; armis victos, ab omni sua Reipub. tãquam alienos, arcebant. Habebantur enim illa ætate peregrini, versuti, rerum exploratores, infideles, & optimorum morum corruptores, eoq; eos, sicut & aduenas Sparta, in suam vel ciuitatem vel commercium non admittebant. Nec ferebant discedentes suos ciues apud exteros, vel peregrinos vitam agere, idq; proposito capitis supplicio, ne conceptas & imbutas à peregrino versutias, & dolos malos ac reliqua vicia, reuersi, in suas infunderent ciuitates, & rectam disciplinæ veteris legem, turpissimis moribus conspurcarent.

Neq; verò Hospitalitatis decus & meritum in Reipub. perit, quæ quosdam à se exteros, vel inquietos etiam ciues, iusto delectu, repellit. Ad honestatem quippe, & vtilitatem Reipub. ad Christianam etiam disciplinam pertinet, peregrinos, humana ope destitutos, christiana pietate iuuare: sed eorum maxima habenda est ratio, quos in domum & ciuium tuorum societatem